

MONS CLAUDIANUS. Ostraca graeca et latina IV. The Quarry Texts. (O.Claud. 632-896.) Edited with Translation and Commentary by Adam Bülow-Jacobsen (Documents de fouilles 47) Institut français d'archéologie orientale. Le Caire, 2009. 367 sider inklusive indices, appendices og 74 sider plancher. *Selvanmeldelse ved forfatteren.*

Bogen er en rigt illustreret udgave af de ostraca (potteskår beskrevet med pen og blæk) der blev fundet under den internationale udgravning af de kejserlige stenbrud ved Mons Claudianus i Ægypten mellem 1987 og 1993. Det var fra dette stenbrud Trajan skaffede søjlerne til sit 'Forum Traiani' og Hadrian dem til Pantheon og til sin 'villa Tiburtina'. Og teksterne stammer netop fra den epoke, hvor der var hektisk aktivitet i stenbruddene på rund af disse byggeaktiviteter i Rom. På et givet tidspunkt var der omkring 1000 mand i arbejde. Der er også enkelte tekster fra Commodus' og Septimius Severus' tid, men hele entreprenen ophørte tilsyneladende tidligt i 3. årh. e.v.t. Omkring 250 tekster, næsten udelukkende græske, der alle på én eller anden måde har med den tekniske og administrative side af stenbrydningen at gøre. Andre bind i serien har allerede været viet til forplejning og aflønning af arbejderne eller til interessante tekster i almindelighed. Et senere bind vides at ville vedrøre vandforsyningen, altid et vigtigt problem i en ørkensammenhæng.

Teksterne i dette bind er 'hård kost'. Man skal ganske langt frem i serien for at finde et finit verbum, og man vil lede forgæves efter tekster med nogen litterær ambition. Der er lister over fordeling af arbejdere til de individuelle stenbrud, lister over specialister og deres værktøj (hammer, spidsmejsel, kiler, slethammer, osv.), rekvisitioner af værktøj, lister over udlevering hærdet stål til stenhuggernes mejsler, lister over færdige og halvfærdige stenblokke, lister med navne på de enkelte stenbrud i området (der var 130), breve (det er her man finder enkelte verber) angående smedierne og om arbejdernes liv i almindelighed, tekster der nævner de store vogne (12 hjul!), der bragte søjlerne ned til Nilen. Breve fra arbejderne til den foresatte for hele minedriften i den østlige ørken (*procurator Caesaris*). Osv. osv. Det hele virker ligeså tørt som det sand det er fundet i, hvis man ikke på forhånd er interesseret eller er igang med at udgive andre tekster af samme slags. Men der er mange nye ord, som ikke findes i noget leksikon, eller som man ikke før har kunnet forstå, fordi man ikke havde konteksten. Og der er mulighed for at finde ud af noget om trækraft og transport i oldtiden. Desuden bliver det klart at det nok ikke var straffefanger der arbejdede i stenbruddene, for alle arbejderne er faglærte, og blev ret godt betalt.

Men der er ikke meget *synthese* i bogen, bortset fra et appendix om tekniske termer, som nok vil interessere græske leksikografer, og et om transport, trækraft, bæreevne osv. Der har ikke været nogen anmeldelser endnu, men jeg venter - om et par år, når de begynder at komme - en del beklagelser over manglen på syntheser, men det er ikke papyrologens opgave. Papyrologen skal læse (det kan såmænd være svært nok) og systematisere de fundne tekster og videregive en korrekt, forståelig tekst, gerne med en oversættelse, hvis det er muligt. Resten er historikerens opgave. Når man anskuer hvor mange historikere der er i verden i forhold til de ret fåtallige papyrologer, så skulle det vel være rimeligt.

Dette er ikke en bog om stenbrydning i oldtiden, men en tekstudgave af et specifikt corpus af tekster fundet i en veldefineret og kronologisk afgrænset kontekst.